

18.

TVÁŘE, KTERÉ VIDÍME

Jednoho odpoledne roku 1994 měla jedna floridská žena jménem Diana Duyserová hlad. Otevřela sáček s chlebem, vytáhla dva krajíce, dala je do toustovače a připravila si sýrový sendvič. Ale když do něj poprvé kousla, podivila se, neboť se jí zdálo, že se na ni její sendvič dívá. Když si jej prohlédla zblízka, zjistila, že se stal zázrak, na jejím sendviči se objevil obraz Panny Marie... a dívá se na ni! Hladová žena si pomyslela, že jde o Boží znamení a rozhodla se uchovat zbytek chleba v krabici vystlané vatou. Uběhl nějaký čas a tento předmět se stal relikvií. V roce 2004 byl na

eBay prodán v aukci za 28 tisíc dolarů¹³, neboť sendvič byla přisuzována jistá nábožensko-mystická moc. Tomu navíc nahrával i fakt, že během uplynulých patnácti let se sendvič v krabici nerozložil. Dodnes je Diana přesvědčená, že jí tento sendvič změnil život. Minimálně na něm vydělala 28 tisíc dolarů. To není špatná cena za nakousnutý chleba, že?

Ale nejde jen o náboženské obrazy zjevující se na neobvyklých místech. V roce 1979 vyfotila vesmírná sonda Viking při oběhu Marsu znepokojující objekty na povrchu této planety. Na fotografii z oblasti Cydonia Mensae blízko severního pólu Marsu byl vidět útvar ve tvaru obličeje s lidskými rysy. Tato fotografie podnítila fantazii mnoha lidí. Začalo se spekulovat ohledně původu tohoto objektu a také o tom, že se jedná o jasný důkaz minulé či současné přítomnosti inteligentního života na Marsu. Nakonec se ukázalo na základě dalších snímků stejné oblasti, které byly pořízeny po několika desetiletích jinými sondami a ve větším rozlišení,¹⁴ že „Tvář na Marsu“ je jen zajímavý skalní útvar. Okamžitě se objevila nová alternativní verze, vláda Spojených států amerických nechala fotografie upravit, aby odstranila jasný důkaz existence inteligentního života – současného či minulého – na Marsu.

---

13 přes 700 000 Kč

14 Sonda Viking 1 měla rozlišení 250 metrů/pixel oproti 14 metrům/pixel u nových fotografií.

Proč máme my, lidské bytosti, tak výraznou potřebu vidět obličej tam, kde nejsou? Ano, dokonce i tohle :-)) je pro mnohé směřící se obličej! Vysvětlení hledejme v psychologickém fenoménu, který dostal jméno *pareidolie* (z řeckého *para* – postranní, falešný a *eidolon* – obraz, tvar). Při tomto psychologickém jevu dochází k dotváření nejasných a nezřetelných vjemů ve smysluplné obrazy, a to za pomoci fantazie pozorovatele. Člověk si je však vědom toho, že se jedná o podobnost, jako když rozeznáváme různé tvary v oblacích.

Rozpoznávání obličejů je zajímavým fenoménem i z lékařského hlediska. Vidíme-li obličej tam, kde ve skutečnosti nejsou, tak to si s námi zahrává jen naše fantazie, ale mnohem horší je opačný stav. Jsou lidé, kteří nejsou schopni rozpoznat tváře. Již ve čtyřicátých letech 20. století byla popsána neurologická porucha *prosopagnosie*, která se projevuje neschopností rozeznat obličej i svých známých, či dokonce svůj vlastní. Nejkurioznější je to, že dochází k případům mozkových příhod, u kterých je jediným následkem *prosopagnosie*.

V roce 2006 uskutečnila skupina harvardských vědců pod vedením doktorky Doris Tsaové sérii experimentů, které zkoumaly malou oblast v mozkové kůře člověka a opice specializovanou na rozpoznávání obličejů, kterou tvoří buňky, které jsou selektivně aktivovány jako reakce na pozorovaný obličej a které nereagují na jiné podněty.

Proč a kvůli čemu má mozek primátů oblast specializovanou právě na tuto funkci? Zdá se, že z vývojového hlediska byla schopnost rozeznat obličej tak důležitá, že mozek tuto dovednost zdokonalil až tak, že je schopna nám dávat „falešnou pozitivitu“. Tedy, že je lepší si splést skálu s obličejem, než nebýt schopen rozpoznat skutečnou tvář, která by pro nás mohla znamenat možné nebezpečí, od něhož je dobré utéct. Schopnost odlišit a rozeznat různé nálady na základě obličejových rysů už na podvědomé úrovni může hrát důležitou roli v přirozeném výběru. To nám umožňuje utéct nebo se k někomu přiblížit na základě výrazu jeho tváře. Máme takové poplašné zařízení, které by se nemělo jen tak ignorovat, a to zejména, když vidíme rozzuřený obličej.